

Witold Hensel, Wojciech Dzieduszycki

Kruszwica, woj. bydgoskie. Stanowisko 2

Informator Archeologiczny : badania 10, 209-210

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

dwóch kościołów wznoszonych kolejno niemal w tym samym miejscu. Ich odkrycie, podobnie jak ślady chat, potwierdzają przypuszczenia o korekcie obronnej linii umocnień grodu wawelskiego w 2 połowie wieku X, które przesunięto bardziej na zewnątrz od poprzedniej. Wyburzenie romańskiej świątyni nastąpiło w 2 połowie wieku XIII. Wskazują na to reszty wału obronnego posadowionego na jej ruinach. Istniał on do połowy wieku XIV, kiedy to został zastąpiony murem obronnym zamku gotyckiego. Zapewne w 1 połowie wieku XV, poprowadzono na zewnątrz drugą linię umocnień w postaci murowanego przedmurza, rozebranego dopiero w roku 1786.

Odkrycie relikwów przedromańskiej budowli posadowionej w miejscu zniszczonego wału obronnego, raz jeszcze dowodnie potwierdziło wiślańską metrykę grodu wawelskiego, sięgającą 2 połowy wieku VIII. Wraz z ujawnionym drugim, romańskim obiektem stanowią ona cenne uzupełnienie źródeł do studiów nad topografią wczesnośredniowiecznego Wawelu i jego architektury.

Badania będą kontynuowane.

KRUSZWICA
woj. bydgoskie
Stanowisko 2

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej Zakład
Archeologii Wielkopolski

Badania pod kierownictwem prof. dr. Witolda Hensla prowadził mgr Wojciech Dzeduszycki /autor sprawozdania/. Finansował IHKM PAN. Szósty sezon badań. Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy - gród i pierwsze podgrodzie, zamek średniowieczny, osada z przełomu okresów halszackiego i lateńskiego.

Skoncentrowano się na pracach zabezpieczających w wykopie II, którego 7-8 m profile mogły w przyszłych sezonach ulec obsunięciu. Kontynuowano eksplorację poziomów XI-wiecznych, w których odkryto dalsze pozostałości budowli plecionkowych wraz z zabytkami ruchomymi w postaci resztek tkanin, licznych przęślików glinianych, fragmentów glinianych przedmiotów, przypuszczalnie związanych z tkactwem. W jednej z budowli znaleziono łyżki drewniane, amulety z muszli skorupiaków śródziemnomorskich i bierkę drewnianą. Natrafiono na ślady przeprowadzonych na dużą skalę prac ziemnych przypuszczalnie około połowy XI wieku, polegających na niwelacji moreny i tworzeniu tarasów na których wznoszono domostwa. W piwnicze jed-

nego z domostw odkryto pozostałości wiaderka drewnianego, klucz i stilus żelazny.

W zachodniej części wykopu odsłonięto resztki nawarstwień i obiektów pochodzących z VIII-IX wieku. Materiał ruchomy stanowiły ułamki naczyń glinianych ręcznie lepionych obtaczanych górą, kości zwierzęce. Znalaziono paciorek szklany z brązową tulejką tzw. "morawską". Poniżej odsłonięto warstwy kulturowe i obiekty związane z osadnictwem ludności kultury łużyckiej okresu halsztackiego /HaD - wczesny laten/. Odkryto 11 jam halsztackich o zarysie kolistym. Średnice ich wynosiły od 1 m do 1,4 m, głębokość od 1 do 1,2 m. W wypełnisku znajdowały się: żarno kamienne, rozcieracze, grocik rogowy, gliniane kółko wózka kultowego z ornamentyką stylizowanej tarczy słonecznej. W jednej z jam odkryto skupisko kości ludzkich - kalotę i szczękę.

Materiały przechowywane w ZAW IHKM PAN.

Badania będą kontynuowane.

KRUSZWICA
woj.bydgoskie
Stanowisko 4

Polska Akademia Nauk
Instytut Historii Kultury
Materialnej Zakład
Archeologii Wielkopolski

Badania pod kierownictwem prof.dr. Witolda Hensla prowadził mgr Wojciech Dzieduszycki /autor sprawozdania/. Osada z okresu halsztackiego, drugie podgrodzie wczesnośredniowieczne.

Badania miały charakter ratowniczy. Przeprowadzone zostały na terenie północnej części wczesnośredniowiecznego wału drugiego podgrodzia. Uzyskano nowe dane dotyczące konstrukcji wału, faz jego budowy i chronologii. Stwierdzono, trzy główne fazy konstrukcyjne. Pierwsza przypada na budowę wału o rdzeniu ziemnym, na którym w części południowej zalegały skrzynie o wypełnisku ziemnym i gliniastym, wspierane stosami konstrukcji rusztowych. W drugiej fazie stosy rusztowe przedzielały warstwy gliny tworzącej rodzaj płaszcza z domieszką drobnych kamieni. Odsłonięto tu także konstrukcje hakowe przytrzymujące czoło wału właściwego. Haki o długości dochodzącej do 3 - 3,5 m, leżały na zwęglonych podkładach, poprzecznie ułożonych do ich biegu. Na hakach zalegał pojedynczy stos rusztowy, na nim izolacyjna warstwa gliny z konstrukcjami drewnianymi. Przy konstrukcjach hakowych odsłonięto skupisko kości oraz szczękę zwierzęcą -